

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ దశమః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ దశమః సర్గః ॥

కైకేయ్యాః సద్మని సమాగతస్య దశరథస్య తాం కోపభవనగతామవలోక్య
దుఃఖం తేన తస్యై సాంత్వనాప్రదానం చ

విదర్శితా యదా దేవీ కుబ్జయా పాపయా భృశం |
తదా శేతే స్మ సా భూమౌ దిగ్ధవిధ్ధేవ కిన్నరీ || 2.10.1 ||

నిశ్చిత్య మనసా కృత్యం సా సమ్యగితి భామినీ |
మంథరాయై శనైః సర్వమాచచక్షే విచక్షణా || 2.10.2 ||

సా దీనా నిశ్చయం కృత్వా మంథరావాక్యమోహితా |
నాగకన్యేవ నిఃశ్వస్య దీర్ఘముష్ణం చ భామినీ || 2.10.3 ||

ముహూర్తం చింతయామాస మార్గమాత్మసుఖావహం |
సా సుహృచ్చార్థకామా చ తం నిశమ్య వినిశ్చయం || 2.10.4 ||

బభూవ పరమప్రీతా సిద్ధిం ప్రాప్యేవ మంథరా |
అథ సా రుషితా దేవీ సమ్యక్కృత్వా వినిశ్చయం || 2.10.5 ||

సంవివేశాబలా భూమౌ నివేశ్య భ్రుకుటిం ముఖే |
తతశ్చిత్రాణి మాల్యాని దివ్యాన్యాభరణాని చ || 2.10.6 ||

అపవిధ్ధాని కైకేయ్యా తాని భూమిం ప్రపేదిరే |
తయా తాన్యపవిధ్ధాని మాల్యాన్యాభరణాని చ || 2.10.7 ||

అశోభయంత వసుధాం నక్షత్రాణి యథా నభః |
క్రోధాగారే చ పతితా సా బభౌ మలినాంబరా || 2.10.8 ||

ఏకవేణీం దృఢాం బద్ధ్వా గతసత్త్వేవ కిన్నరీ |
ఆఙ్గాప్య తు మహారాజో రాఘవస్యాభిషేచనం || 2.10.9 ||

ఉపస్థానమనుఙ్గాప్య ప్రవివేశ నివేశనం |
అద్య రామాభిషేకో వై ప్రసిద్ధ ఇతి జఙ్ఘివాన్ || 2.10.10 ||

ప్రియార్థో ప్రియమాఖ్యాతుం వివేశాంతఃపురం వశీ |
స కైకేయ్యా గృహం శ్రేష్ఠం ప్రవివేశ మహాయశాః || 2.10.11 ||

పాండురాభ్రమివాకాశం రాహుయుక్తం నిశాకరః |
శుకబర్హిసమాయుక్తం క్రౌంచహంసరుతాయుతం || 2.10.12 ||

వాదిత్రవసంఘుష్టం కుబ్జావామనికాయుతం |
లతాగృహైశ్చిత్రగృహైశ్చంపకాశోకశోభితైః || 2.10.13 ||

దాంతరాజతసౌవర్ణవేదికాభిః సమాయుతం |
నిత్యపుష్పఫలైర్వృక్షైర్వాపీభిరుపశోభితం || 2.10.14 ||

దాంతరాజతసౌవర్ణైః సంవృతం పరమాసనైః |
వివిధైరన్నపానైశ్చ భక్ష్యైశ్చ వివిధైరపి || 2.10.15 ||

ఉపపన్నం మహార్హైశ్చ భూషణైస్త్రిదివోపమం |
స ప్రవిశ్య మహారాజః స్వమంతఃపురమృద్ధిమత్ || 2.10.16 ||

న దదర్శ స్త్రియం రాజా కైకేయాం శయనోత్తమే |
స కామబలసంయుక్తో రత్యర్థీ మనుజాధిపః || 2.10.17 ||

అపశ్యన్ దయితాం భార్యాం పప్రచ్ఛ విషసాద చ |
నహి తస్య పురా దేవీ తాం వేలామత్యవర్తత || 2.10.18 ||

న చ రాజా గృహం శూన్యం ప్రవివేశ కదాచన |
తతో గృహగతో రాజా కైకేయాం పర్యప్చత || 2.10.19 ||

యథాపురమవిజ్ఞాయ స్వార్థలిప్సుమపండితాం |
ప్రతిహారీ త్వథోవాచ సంత్రస్తా తు కృతాంజలిః || 2.10.20 ||

దేవ దేవీ భృశం క్రుద్ధా క్రోధాగారమభిద్రుతా |
ప్రతీహార్యా వచః శ్రుత్వా రాజా పరమదుర్మనాః || 2.10.21 ||

విషసాద పునర్భూయో లులితవ్యాకులేంద్రియః |
తత్ర తాం పతితాం భూమౌ శయానామతథోచితాం || 2.10.22 ||

ప్రతప్త ఇవ దుఃఖేన సోఽపశ్యజ్జగతీపతిః |
సవృద్ధస్తరుణీం భార్యాం ప్రాణేభ్యోఽపి గరీయసీం || 2.10.23 ||

అపాపః పాపసంకల్పాం దదర్శ ధరణీతలే |
లతామివ వినిష్కృతాం పతితాం దేవతామివ || 2.10.24 ||

కిన్నరీమివ నిర్ధూతాం చ్యుతామస్పరసం యథా |
మాయామివ పరిభ్రష్టాం హరిణీమివ సంయతాం || 2.10.25 ||

కరేణుమివ దిగ్ధేన విద్ధాం మృగయునా వనే |
మహాగజ ఇవారణ్యే స్నేహాత్ పరమదుఃఖితాం || 2.10.26 ||

పరిమృజ్య చ పాణిభ్యామభిసంత్రస్తచేతనః |
కామీ కమలపత్రాక్షీమువాచ వనితామిదం || 2.10.27 ||

న తేఽహమభిజానామి క్రోధమాత్మని సంశ్రితం |
దేవి కేనాభియుక్తాసి కేన వాసి విమానితా || 2.10.28 ||

యదిదం మమ దుఃఖాయ శేషే కల్యాణి పాంసుషు |
భూమౌ శేషే కిమర్థం త్వం మయి కల్యాణచేతసి || 2.10.29 ||

భూతోపహతచిత్తేవ మమ చిత్తప్రమాధిని |
సంతి మే కుశలా వైద్యాస్త్యభితుష్టాశ్చ సర్వశః || 2.10.30 ||

సుఖితాం త్వాం కరిష్యంతి వ్యాధిమాచక్ష్య భామిని |
కస్య వాపి ప్రియం కార్యం కేన వా విప్రియం కృతం || 2.10.31 ||

కః ప్రియం లభతామద్య కో వా సుమహదప్రియం |
మా రౌత్యీర్మా చ కార్షిస్త్యం దేవి సంపరిశోషణం || 2.10.32 ||

అవధ్యో వధ్యతాం కో వా వధ్యః కో వా విముచ్యతాం |
దరిద్రః కో భవేదాధ్యో ద్రవ్యవాన్ వాప్యకించనః || 2.10.33 ||

అహం చ హి మదీయాశ్చ సర్వే తవ వశానుగాః |
న తే కంచిదభిప్రాయం వ్యాహంతుమహముత్సహే || 2.10.34 ||

ఆత్మనో జీవితేనాపి బ్రూహి యన్మనసి స్థితం |
బలమాత్మని జానంతీ న మాం శంకితుమర్హసి || 2.10.35 ||

కరిష్యామి తవ ప్రీతిం సుకృతేనాపి తే శపే |
యావదావర్తతే చక్రం తావతీ మే వసుంధరా || 2.10.36 ||

ద్రావిడాః సింధుసౌవీరాః సౌరాష్ట్రా దక్షిణాపథాః |
వంగాంగమగధా మత్స్యాః సమృద్ధాః కాశికోసలాః || 2.10.37 ||

తత్ర జాతం బహు ద్రవ్యం ధనధాన్యమజావికం |
తతో వృణీష్వ కైకేయి యద్ యత్ త్వం మనసేచ్ఛసి || 2.10.38 ||

కిమాయాసేన తే భీరు ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ శోభనే |
తత్త్వం మే బ్రూహి కైకేయి యతస్తే భయమాగతం |
తత్ తే వ్యపనయిష్యామి నీహారమివ రశ్మివాన్ || 2.10.39 ||

తథోక్తా సా సమాశ్వాస్తా వక్తుకామా తదప్రియం ।
పరిపీడయితుం భూయో భర్తారముపచక్రమే ॥ 2.10.40 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే దశమః సర్గః ॥